

Magyarország Alkotmánybírósága
1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

a Siófoki Járásbíróság útján

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Barkóczi Béla

[redacted], mint panaszos meghatalmazott jogi képviselőjeként az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján állapítsa meg a Kúria Bfv.I.1222/2013/4 számú végzésének alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt, valamint az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján állapítsa meg a Kaposvári Törvényszék 1.Bf.615/2012/8. számú végzése és a Siófoki Városi Bíróság 4.B.113/2012/14. számú ítélete alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat, mivel mindezen határozatok sértik a panaszosnak az Alaptörvény X. cikk (1) bekezdésében garantált véleménynyilvánítási szabadságát azáltal, hogy megállapítják a panaszos aljas célból tett rágalmazásért való büntetőjogi felelősségét egy választási kampányban a helyi közügyekkel kapcsolatban tett, nem minden kétséget kizáróan bizonyított állításai miatt. A jogerős ítélet alapjául szolgáló bírósági eljárás továbbá sérti a panaszos tisztességes eljáráshoz való, az Alaptörvény XXVIII. cikkében biztosított jogát.

I. Indítványozói jogosultság

Az alkotmányjogi panasz alapja az Abtv. 27. §-a, mely szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a panaszos Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és a panaszos a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

A panaszos egyedi ügyben érintett személy. A büntetőeljárás során terhelt volt, a Siófoki Városi Bíróság 4.B.113/2012/14. számú, 2012. október 30. napján kelt ítéletében –

Li: 1. helyi képviselői
kérdés megnevezése
ABhoz
2. Pó.
3. Sz. X. Sz. 12.

megismételt eljárásban – találta bűnösnek az akkor hatályos büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (rég. Btk.) 179. § (1) bekezdésébe ütköző, és a (2) bekezdés a) és b) pontjai szerint minősülő rágalmozás vétségében, ezért 100 napi tétel pénzbüntetésre ítélte, egy napi tétel összegét 2.500 Ft-ban határozva meg. Az elsőfokú ítéletet a Kaposvári Törvényszék 1.Bf.615/2012/8. számú végzésében helybenhagyta, mely döntés ellen a panaszos a Kúriához fordult felülvizsgálati indítvánnyal. Az indítványt a Kúria a 2014. március 10. napján kelt, 1.Bf.615/2012/8 számú végzésével elutasította, hatályában fenntartva Siófoki Városi Bíróság 4.B.113/2012/14. számú ítéletét, valamint a Kaposvári Törvényszék 1.Bf.615/2012/8. számú végzését. A Kúria végzése ellen fellebbezésnek a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 3. § (4) bekezdése, felülvizsgálatnak a Be. 416. § (4) bekezdés b) pontja alapján helye nincs.

Az Alkotmánybíróság ügyrendje 32. § (2) bekezdés a) pontja szerint alkotmányjogi panasszal megtámadható a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott olyan döntése is, mely a megtámadott határozatot hatályában fenntartja, feltéve, hogy a panaszos a jogerős döntést az Alkotmánybíróság előtt nem támadta meg. A panaszos a jogerős döntést, az azt hatályában fenntartó felülvizsgálati határozaton keresztül az Alkotmánybíróság előtt most támadja meg.

Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan nap. A panaszos a Kúria döntését 2014. március 31. napján, míg jogi képviselője 2014. április 1. napján kapta kézhez.

Az Abtv. 29 §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az ítélet, amely a panaszost egy közhatalmat gyakorló polgármesterről tett kijelentései miatt marasztalja el, a panaszosnak az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében biztosított, a véleménynyilvánítás szabadságához való jogát sérti, mert figyelmen kívül hagyta az azzal kapcsolatos alkotmányossági követelményeket – ezek figyelembe vétele esetén más eredménye lett volna az eljárásnak. Ahogyan az a 36/1994. (IV. 26.) AB határozat, a 7/2014. (III. 7.) AB határozat és a 13/2014. (IV. 14) AB határozat érveléséből is kitűnik, a közhatalom gyakorlóinak bírálhatósága alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés. Bár a 13/2014. (IV. 14) AB határozat hasonló ügyben állapította meg azokat a követelményeket, amelyek a jelen esetben is irányadók, jelen alkotmányjogi panasz nemcsak a közhatalom gyakorlóinak bírálhatóságával kapcsolatos követelmények érvényesítésére irányul, hanem annak tisztázására is, hogy a rágalmozási eljárásokban elrendelhető valóságbizonyításnak milyen alkotmányossági feltételeknek kell megfelelnie, amennyiben a közlés a közügyeket érinti.

II. Érdemi panasz

1. A tények

A jogerős ítéletben megállapított tényállás szerint mind Barkóczi Béla vádlott, mind pedig [REDACTED] [REDACTED] értett a 2010-es önkormányzati választás során Tengőd település polgármesteri tisztségéért indultak. A sértett korábban két ciklust is eltöltött polgármesterként a település élén. A választási kampány során, 2010. október 28. napján megjelent egy választási füzet Barkóczi Béla szerkesztésében és aláírásával, mely a tengődi lakosok részére került

alkalmas, mert valósága esetén büntetőeljárás megindításának alapjául szolgálhatna a sértettel szemben. A Kúria álláspontja szerint még a kritikát szélesebb körben tűrni köteles közhatalmat gyakorló személyeknek, illetve közszereplőknek sem kell eltűrniük a személyükkel kapcsolatos olyan tényállítást, ami nyíltan azt sejteti, hogy „közhatalmi helyzetükkel visszaélve jogellenes [...] cselekményeket követtek el”.

A közhatalom gyakorlóinak valóban szélesebb a tűrési kötelezettségük, ha a tevékenységüket érő kritikáról van szó. Ezt az elvet az Alkotmánybíróság 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban dolgozta ki, és számos döntésében fenn is tartotta (pl. 57/2001. (XII. 5.) AB határozat). „A szabad véleménynyilvánításhoz való jog által védett, alkotmányosan nem büntethető véleménynyilvánítás köre [...] a közhatalmat gyakorló személyekkel, valamint a közszereplő politikusokkal kapcsolatos véleménynyilvánítást tekintve tágabb, mint más személyeknél. [...] A hatóság vagy hivatalos személy, valamint a közszereplő politikus becsületének csorbítására alkalmas, – e minőségére tekintettel tett, – értéktételeket kifejező véleménynyilvánítás alkotmányosan nem büntethető; a becsület csorbítására alkalmas tényállítás, híresztelés, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata pedig csak akkor büntethető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény állító, híresztelő, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló személy tudta, hogy a közlése lényegét tekintve valótlan vagy azért nem tudott annak valótlanágáról, mert a hivatása vagy foglalkozása alapján reá irányadó szabályok szerint – az adott állítás tárgyára, a közlés eszközére és címzettjeire tekintettel – elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztotta.”

A véleménynyilvánítási szabadság érvényességi körének átfogó kifejtése található a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban. E határozat szerint a véleménynyilvánítási szabadság kettős igazolással bír, melyek egyike az, hogy „a szólásszabadság a demokratikus, plurális társadalom és közvélemény fundamentuma”. Az AB szerint „a közügyek alakítóinak személyiségét érintő megnyilvánulások túlnyomó része szükségszerűen és elkerülhetetlenül a politikai véleménynyilvánítás védelmi körébe tartozik. A közügyek vitatásának kiemelkedő alkotmányos jelentősége ezért azszal jár, hogy a közéleti szereplők személyiségének védelmében a szólás- és sajtószabadság szűkebb körű korlátozása felel csak meg az Alaptörvényből levezethető követelményeknek. Különösen fontos alkotmányos érdek, hogy a polgárok és a sajtó bizonytalanság, megalkuvás és félelem nélkül vehessenek részt a társadalmi és politikai vitákban. Ellene hatna ennek, ha a megszólalóknak a közéleti szereplők személyiségvédelmére tekintettel széles körben kellene tartaniuk a jogi felelősségre vonástól”.

Ezeknek az absztrakt elveknek a konkrét büntetőügyekben történő alkalmazását a 13/2014 (IV. 14.) AB határozat rendelte el, amikor nemcsak konkrét tesztet dolgozott ki arra vonatkozóan, hogy mely közlések állnak összhangban az Alaptörvény, illetve az Egyezmény elveivel (IV.4.). Kifejtette továbbá, hogy „a közéleti kérdéseket érintő véleménynyilvánítási ügyekben eljáró büntetőbíróságok számára nemcsak az Alkotmánybíróság jelen határozatának rendelkező része, hanem az indokolásban kibontott elvi jelentőségű alkotmányos mérce alkalmazása is kötelező”. A Kúria jelen panasszal támadott végzése, valamint a jogerős ítélet ugyan a 13/2014 (IV. 14.) AB határozat előtt született, az abban kifejtettek ezekre a bírósági határozatokra is vonatkoznak.

2.2. A 13/2014 (IV. 14.) AB határozat szerint az első kérdés annak eldöntése, hogy a közlés a közéleti vita részét képezi-e. Amennyiben igen, akkor automatikusan magasabb szintű oltalmat élvez. „Az ilyen közlés ugyanis a közhatalom és a közhatalmat gyakorlók ellenőrzésének, ellenőrizhetőségének egyik legfőbb garanciája, amely egy plurális alapokra épülő társadalom demokratikus és nyílt működéséhez nélkülözhetetlen követelmény.”

Az AB által kínált teszt szerint „elsődlegesen a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát szükséges figyelembe venni. Így a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát,

stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját.” E teszt lefolytatásának eredményeképpen megállapítható, hogy a panaszos által a választási füzetben megjelentetett szöveg minden tekintetben megfelel az Alkotmánybíróság fent kifejtett, közügyek szabad megvitatását érintő tesztjében foglaltaknak.

Azok a kijelentések, amelyek alapján a panaszost rágalmozás vétsége miatt jogerősen elítélték, a 2010-es önkormányzati választási kampányban hangzottak el. Ebben a kampányban mind a magánvádló, mind pedig a panaszos polgármester-jelöltként vett részt, ami azt jelenti, hogy mindketten közszereplést vállaltak. A magánvádló ezenkívül aktuálisan is betöltötte a település polgármesteri tisztségét, ami azt jelenti, hogy ő az inkriminált kijelentések nyilvánosságra hozásának időpontjában nemcsak közszereplő, hanem hivatalos, közhatalmat gyakorló személy is volt. A bíróság által becsületsértőnek ítélt kijelentések egy helyi terjesztésű választási füzetben jelentek meg, mely füzetben a panaszos mind a fakitermelés, mind a ravatalozó építése tekintetében az akkori és a reménybeli polgármesternek a munkájáról, a betöltött – választott – hivatalának az ellátásáról, a helyi közéletet érintő ügyekben polgármesterként való részvételéről szoltak. (A kitermelt famennyiségből 40 m³ az önkormányzat tulajdonát képezte, a Kúria tehát tévedett akkor, amikor azt állította végzése indoklásában, hogy a panaszos által „szerkesztett irat *'Fatolvajlások'* című része [...] a polgármesteri tisztséggel semmilyen összefüggésben nem volt’.) A választási füzet, még ha erős kritikát is fogalmaz meg, nem [redacted] magánéletét, családi életét, polgármesteri hivatalán kívüli tetteit vette górcső alá, stílusa pedig mindennemű gyalázkodástól mentes, nem becsmérlő jellegű. Közlései aktualitását az önkormányzati választások közelsége adta, célja pedig az volt, hogy a helyi közvéleményt, a választópolgárokat tájékoztassa az panaszosnak a polgármester és az önkormányzat viselt dolgaival kapcsolatos álláspontjáról. Ennek az álláspontnak a kifejtése a rivális polgármester-jelölt részéről pedig olyan információ, amiről a választópolgároknak, akik választanak a két jelölt között, joguk van tudni.

A választási kampány ugyanis nem értelmezhető önmagában a választójog alapjoga szempontjából, hiszen az elválaszthatatlan a szólásszabadságtól. A szólásszabadság pedig tekinthető pusztán a tények vagy vélemények kinyilvánításaként, mert az magában foglalja a választópolgároknak az információkhoz és a versengő véleményekhez való hozzájutásának szabadságát is. Azáltal, hogy elrettent a nyilvános kritika megfogalmazásától, a rágalmozás miatt marasztaló ítélet (a bíróság és a Kúria jogértelmezése) aránytalanul korlátozza mind a választópolgárok, mind a nyilvánosság további szereplőinek – ideértve a közszereplőket is – véleménynyilvánítási szabadságát. Ha a bíróságok jogértelmezését fogadnánk el, akkor abból az következne, hogy jogsértő és tilos volna minden olyan tevékenység, ami az aktuálisan választott tisztséget betöltő vagy egyébként közhatalmat gyakorló személyek ebbéli minőségükben tett cselekedeteinek mások – akár a hivatalért versengő riválisaik, akár a választópolgárok, akár a nyilvánosság bármely intézménye – általi kritikáját, bírálatát, számonkérését, lesújtó vagy felemelő véleményét fejezné ki. A választási kampányt pedig a demokratikus verseny szempontjából nagyon fontos dimenziójától, a vetélytárs kritizálásának lehetőségétől fosztaná meg.

Ráadásul az inkriminált kijelentéseire a címzettnek, a polgármesterként közhatalmat gyakorló, polgármesterjelöltként pedig közszereplő [redacted] lett volna lehetősége nyilvánosan válaszolni. A hatalom, illetve a közhatalom gyakorlóinak pozíciója, tisztsége önuralmat követel tőlük a becsületsértési és rágalmozási eljárások megindításának tekintetében – különösen igaz ez abban az esetben, ha lehetőségük is van arra, hogy az őket érő kritikára nyilvánosan válaszoljanak. Ilyen esetben a marasztaló ítélet, a körülményektől

függően, a véleménynyilvánítási szabadság aránytalan korlátozásának minősülhet (*Incal v. Turkey*, no. 41/1997/825/1031, 54. §).

2.3. Amennyiben a fenti indokok alapján alaptörvény-ellenes döntést hozott a Kúria, amikor hatályában fenntartotta a rágalmozást megállapító jogerős ítéletet, úgy az is sérti a véleménynyilvánítás Alaptörvényben biztosított szabadságát, hogy mind a jogerős ítélet, mind a Kúria végzése „*aljas célból*” tett rágalmozásnak minősíti a kijelentéseket. A jogerős ítéletet hozó bíróság „*egyetértett a magánvádló jogi álláspontjával atekintetben, hogy a választási kampányban a választás megelőző (sic!) néhány nappal a másik jelölt bűncselekmények elkövetésével történő alaptalan megvádolása, nyilvánvalóan annak érdekében, hogy valótlan tények állításával befolyásolja a választók döntését, és a választás eredményét, kimeríti az aljas célból történő elkövetés fogalmát*”. A Kúria megfogalmazásában: „*a rivális fél lejáratására való törekvés mind a választási jogszabályok, mind a büntető jogszabályok alkalmazása szempontjából a joggal való visszaélés, és mint ilyen, tilalmazott*.”

Ez az álláspont azonban eleve a törvénnyel ellentétes jogértelmezés eredménye. A választási eljárásra akkor hatályban volt 1997. évi C. hivatkozott 149. § o) pontja azonban tartalomsemleges módon szabályozta a választási kampányt, és nem tett különbséget a jelöltnek a saját és a politikai rivális eddigi tetteit, illetve a programját népszerűsítő kampánytevékenységei között (ugyanaz igaz egyébként a ma hatályos választási eljárási törvényre is). A Kúria jogértelmezése továbbá ellentétes a véleménynyilvánítás szabadságának a demokráciában játszott szerepén alapuló értelmezésével is: az „*aljas indokból vagy célból*” történő véleménynyilvánítás ítéleti megállapítása, illetve a joggal való visszaélésnek minősítő kúriai végzés önkényesen értelmezi és magyarázza a szóban forgó jogviszonyt, ami több szempontból is alkotmányos aggályokat vet fel. A bíróság által rágalmozónak minősített kijelentéseket tartalmazó választási füzet az önkormányzati illetve polgármester-választást megelőző kampány, nyilvános választási vita részeként jelent meg és jutott el a választópolgárokhoz. A választási kampány pedig – amint a fentiekből is látszik –, a véleménynyilvánítási szabadság gyakorlásának kitüntetett fóruma. Nemcsak azért, mert az olyan jól informált döntésnek, mint amilyen a képviselőválasztás, előfeltétele az, hogy megfelelő mennyiségű és minőségű információ álljon a választók rendelkezésére, hanem konkrétan azért, hogy a rivális jelöltek megismertethessék azt a véleményüket a választókkal, ami megkülönbözteti őket versenytársaiktól. Ezért van az, hogy bár a szólásszabadság gyakorlása, és különösen a közügyek vitatása mindenki számára értékes, különösen fontos a politikai pártok és azok képviselői számára, valamint azok számára, akik jelöltként indulnak a választásokon (*Bowman v. the United Kingdom*, no. 24839/94, 42. §).

2.4. A 13/2014 (IV. 14.) AB határozat által kínált teszt másik eleme annak eldöntése, hogy a közlés értékítéletnek, vagy tényállításnak minősül-e. Ezzel kapcsolatban az AB az alábbiakat rögzítette: „*Az értékítéletekkel szemben a tényállítások mindig olyan konkrétumokat tartalmaznak, amelyek valósága bizonyítás útján igazolható, ellenőrizhető. Így a közügyeket érintő véleménynyilvánítás szabadsága a valónak bizonyult tények tekintetében korlátlanul, míg a hamis tény állításával vagy híreszteléssel szemben már csak akkor véd, ha a híresztelő nem tudott a hamisságról és a foglalkozása által megkívánt körültekintést sem mulasztotta el. [...] A közügyeket vitató közlésekkel szembeni állami büntetőhatalom gyakorlása a büntetőjogi szankció súlyossága, stigma jellege és öncenzúra kiváltására alkalmas hatása miatt ugyanakkor különösen érzékenyen érinti a véleményszabadságot és a szabadsággal élni kívánókat. [...] Ezzel összhangban pedig a közügyek vitatását érintő véleménynyilvánítás szabadsága alóli kivételeket jelentő büntetőjogi törvényi tényállásokat megszorítóan szükséges értelmezni*.”

A tényállítások valóságának bizonyításával és a bizonyítási teherrel kapcsolatban a kúriai végzés egyfelől megállapítja, hogy a bizonyítási teher megfordult és az ellene folyó

büntetőeljáráásban a panaszost terhelte. Ezután azonban arra az álláspontra helyezkedik, hogy a büntethetőséget csak „*az állított (híresztelt) tény bizonyított valósága zárja ki*” és „*ha az állított vagy híresztelt tény tartalmi valósága tekintetében nem alakul ki az eljáró bíróság meggyőződése, az elkövető büntetőjogi felelősségét meg kell állapítani*”. Ám még ha a bizonyítási teher nem is üresíthető ki a véleménynyilvánítási szabadságra való hivatkozással (ez nem is következik az AB gyakorlatából), a Kúria által megkövetelt bizonyítási szint teljesítése aránytalan terhet rótt a panaszosra, ami viszont egyértelműen ellentétes nemcsak a fentiekben rögzített alkotmányossági követelményekkel, de az alkotmányos büntetőjog követelményeivel is. A magánindítványra üldözendő, így a rágalmozási ügyekben is elrendelhető valóságbizonyítás szabályai szerint ugyanis a valóság bizonyítása akkor sikeres, ha a bizonyított tény a becsületcsorbítás súlyának megfelelően fő vonásaiban valónak bizonyult, de a valóságbizonyítás eredményes lehet az állított és bizonyított tény teljesen pontos egybeesése nélkül is. Továbbá magánvádas eljárásban keretében közbíró büncselekmény miatti bizonyítási eljárás lefolytatásának nincsen helye. Ezt támasztja alá az alkotmánybírósági gyakorlat is, amely szerint nemcsak teljes körűen bebizonyított tényállítások élvezik a véleménynyilvánítás védelmét, hiszen „*az eljáró hatóság mérlegelésétől függ, hogy az eljárás alá vont személy a büntetőeljárás folyamán lehetőséget kap-e a valóság bizonyítására, és bizonytalan, hogy sikerül-e meggyőzni a tények valóságáról*” (36/1994. (VI. 24.) AB határozat).

A panaszos kijelentései nem légbőlkapottak voltak. Állításainak ténybeli alapjait képezik Tengőd Község Önkormányzata Képviselőtestületének 115/2008 (XII. 17.) számú határozata, mely az önkormányzatot ért kár megállapítása végett szakértő felkéréséről szól, 25/2009. (III. 4.) számú határozata, mely megállapítja a kár összegét, és 35/2009. (III. 11.) számú határozata, mely kötelezi a polgármestert a kár megtérítésére, továbbá Balatonboglár Város Önkormányzat jegyzője határozata (30.011-13/2009. sz.), amely a magánvádlót engedély nélküli fakitermelés szabálysértése miatt marasztalta. A panaszos a választási füzetben hivatkozott a fakitermeléssel kapcsolatban folyamatban levő nyomozásra (14000/74-61/2009/bü.).

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) a *Dalban v. Románia* ügyben ([GC] no. 28114/95) az Emberi Jogok Európai Egyezményének a véleménynyilvánítási szabadságot biztosító 10. cikkének sérelmét állapította meg egy olyan ügyben, melyben egy újságíró jogerősen bűnösnek találtak a román bíróságok rágalmozás miatt. Az újságíró azt állította, hogy egy állami cég vezetője és egy szenátor csalásokat követtek el, és sikkasztottak az állami tulajdonú cég vagyonából. Az ügyet a helyi ügyészség kivizsgálta, majd nem emelt vádat a cégvezető és a szenátor ellen, tehát az újságíró állításait nem sikerült bizonyítani. Az EJEB azonban még így is aránytalanak tartotta, hogy az újságíró felelősségre vonták rágalmozásért, és elmarasztalta Romániát az ügyben. Az EJEB szerint nincs arra bizonyíték, hogy az újságcikkekben leírt események teljesen alaptalanok voltak és az lett volna a céljuk, hogy lejárató kampányt indítsanak a cégvezető és a szenátor ellen (a szenátor magánéletéről nem volt szó, csupán választott tisztségviselői minőségében érte őt a kritika.) A jelen ügyben a fakitermeléssel kapcsolatos kijelentéseit a panaszos annak tudatában tette, hogy a nyomozást a rendőrség a szándékosság hiánya miatt szüntette meg, és ezt a tényt a választási füzetben világosan az olvasók tudomására is hozta: sehol sem állította azt, hogy a magánvádló szándékosan tulajdonította volna el a kérdéses famennyiséget.

Az eddigiekre tekintettel megállapítható, hogy aránytalan terhet jelentene egy magánszemély részről annak megkövetelése, hogy az általa állított tény valóságát teljes körűen bizonyítsa, hogy az állított tény tartalmi valóságáról meggyőzze a bíróságot. Fokozottan igaz ez a megállapítás a híresztelt tényekre, a *mások ismeretére hivatkozással tett tényállításokra* vagy mások által tett tényállításnak továbbadására. Ekkor ugyanis a bizonyítási

terhe már nemcsak a magas szintű bizonyítást követelne meg, hanem a *mások által tett kijelentések valóságtartalmának bizonyítását*. Önmagában a bizonyítási teher megfordulását megkövetelheti a büntetőjogi szabályozás, dogmatika és jogalkalmazási gyakorlat, ám amennyiben a véleménynyilvánítási szabadság gyakorolhatósága hever a mérleg egyik serpenyőjében, a büntetőjogi szabályozással, dogmatikával és bírósági gyakorlattal kapcsolatos megfontolások nem lehetnek perdöntőek – a közügyek vitatását érintő véleménysszabadság korlátozását előíró jogszabályokat mindig megszorítóan kell értelmezni. A véleménynyilvánítás szabadságát aránytalanul korlátozza az a szabályozás és ítélkezési gyakorlat, amely ugyanolyan bizonyítási terhet ró a véleményt nyilvánító magánszemélyre, mint ami a büntetőügyekben a vádat képviselő ügyészt terheli, mert ez súlyos kockázatokkal terheli és ezzel elbátortalanítja a szabad véleménynyilvánítást (*chilling effect*). „Ezzel a szereppel [azaz, hogy a tájékoztatás a legkülönbözőbb forrásokból, egymástól gyökeresen eltérő jelleggel történhessék meg] volna ellentétes, ha a közigazgatást bíráló téves tartalmú vagy sértő vélemény miatt büntető jellegű kártérítésre kötelezésre kerülne sor, mégpedig a szándékosság vélelme alapján. Az ilyen jogi megoldásnak a véleménynyilvánítástól visszatartó hatása volna. Lehetséges, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága túlzásokhoz, visszaélésekhez, téves megállapításokhoz vezet, de hosszú távon így alakul ki demokráciában a tájékozott közvélemény.” (57/2001. (XII. 5.) AB határozat)

Továbbá a fenti követelmények figyelmen kívül hagyása esetén, amint az a jelen ügyben is jól látszik, a köz ügyeit érintő kérdésekben megengedhetetlenné válik a tévedés: nemcsak mint büntethetőséget kizáró ok, hanem mint a közéleti viták elemi feltétele is. A közéleti diskurzus ugyanis a tévedés lehetősége nélkül könnyen megakad, és a résztvevők a büntetőjogi fenyegetettség miatt nem lesznek érdekeltek az igazság feltárásában. Jelen esetben a szabálysértést megállapító jegyzői határozat ismeretében nem tekinthető megalapozatlannak egy nem jogász laikus részéről sem az, ha arra az álláspontra helyezkedik, amire a panaszos is helyezkedett a választási füzet megírásakor és megszövegezésekor, sem az, ha vélelmezi a jegyzői határozatban foglalt állítások bizonyítottságát. Önmagában a közszereplés, az önkormányzati választáson polgármester-jelöltként való indulás nem tekinthető olyan hivatásnak vagy foglalkozásnak, aminek sajátos szabályai lennének, és amelyek speciális, jogilag is számon kérhető gondossági kötelmet rónának a közszereplőre a szavai megválogatásakor. (A közéleti szerepvállalás csak azzal jár, hogy a kritikát, jelen esetben a magánvádlónak a panaszos kijelentéseire adott választát, éppúgy túrníe kell.)

A panaszos rendelkezésére álló információk, amelyek kijelentései alapjául szolgáltak, nem szóbeszédből, hanem hivatalos iratokból, és a lefolytatott valóságbizonyítás nem eredményezte a panaszos állításainak teljes megalapozatlanságát. Mindezek pedig olyan körülmények, ami az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján még egy olyan személy közléseinek alkotmányos oltalmát is megalapozná, aki foglalkozásánál vagy hivatásánál fogva valóban alanya volna a tényállításokkal kapcsolatos fokozott gondossági követelményeknek. Az ezzel ellentétes értelmezés oda vezetne, hogy egy közfeladatot ellátó személyről állított visszaélés csak akkor minősülne alkotmányosan védett kijelentésnek, ha azt büntető vagy szabálysértési eljárásban jogerősen megállapították volna.

A 36/1994. (VI. 24.) AB határozat szerint „a hatóság vagy hivatalos személy, valamint a közszereplő politikus becsületének csorbítására alkalmas – e minőségére tekintettel tett –, értékítéletet kifejező véleménynyilvánítás alkotmányosan nem büntethető; a becsület csorbítására alkalmas tényállítás, híresztelés, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata pedig csak akkor büntethető, ha a becsület csorbítására alkalmas tényt állító, híresztelő, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló személy tudta, hogy a közlése lényegét tekintve valótlan vagy azért nem tudott annak valótlanságáról, mert a hivatása vagy foglalkozása alapján reá irányadó szabályok szerint – az adott állítás tárgyára, a közlés eszközére és címzettjeire tekintettel – elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztotta”. Eszerint tehát kizárólag

akkor büntethető az elkövető rágalmozás miatt, ha tudata átfogta azt, hogy amit állít, az valótlan. A panaszos esetében azonban az építkezéssel kapcsolatos kijelentései kapcsán a bíróság egyértelműen kifejtette (Siófoki Városi Bíróság 4.B.113/2012/14. sz. ítélete, 7. oldal, alulról 4. sor), hogy tévedésben volt, azaz nem volt tudatában annak, hogy amit állít, az valótlan: az általa tett kijelentéseket abban a tudatban tette, hogy azok a valóságnak megfelelnek. Az elkövetéskor hatályos Btk. 27. § (1) bekezdése kimondja, hogy „*nem büntethető az elkövető olyan tény miatt, amelyről az elkövetéskor nem tudott*”. Tehát a bíróság megállapította, hogy a panaszos tévedésben volt, amikor a ravatalozóval kapcsolatos kijelentéseit tette, ám ennek ellenére mégis elítélte, és ezzel mind az idézett AB-határozatban foglalt követelményekkel, mind a régi Btk. szabályaival ellentétes ítéletet hozott, megsértve ezzel a panaszos véleménynyilvánítási szabadságát.

2.5. A panaszos kifejezett kérésére, fenntartva az itt kifejtettekkel kapcsolatos egyet nem értés jogát, az alábbiakat kívánom még az Alkotmánybíróság elé terjeszteni.

Az elsőfokú bírósági eljárás során lefolytatott bizonyítási eljárás egyes elemei összességében sértik a panaszosnak a tisztességes eljáráshoz való, az Alaptörvény XXVIII. cikkében biztosított jogait: „(1) *Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy válamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. [...]* (3) *A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez.*”

A régi Btk. 182. §-a szerint nem büntethető az elkövető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény valónak bizonyul. A valóság bizonyítását azonban a bíróság számtalan esetben akadályozta: a panaszos által indítványozott bizonyítási cselekményeket nem rendelte el; az általa indítványozott érdektelen tanúk meghallgatását mellőzte; az általa benyújtott dokumentumokat nem vizsgálta, illetve azok értékelésére az ítélet indoklásában nem tért ki; a nyelvészszakértői vélemény legfontosabb állítását, miszerint a hivatkozott bekezdés nevesítve nem vonatkozik a polgármesterre, nem értékelte; az építkezés túlköltekezését igazoló módosított építési terv hiányát nem értékelte, stb. A jogerős ítéletből és az alapjául szolgáló tanúvallomásokból szintén világosan kiderül a magánvádló szoros kapcsolata az eseményekkel. Bár a bíróság a polgármester közvetett érintettségét érzékelte azon jegyzőkönyvi bejegyzés alapján, hogy „*a polgármester beteg volt a [favágáskor]*”, utólag a jegyzőkönyvet javították: a mondat helyesen így hangzott „*a polgármester benne volt*”. Ezt a körülményt azonban a bíróság már nem értékelte. Nem értékelte azt a tényt sem, hogy a Siófoki Városi Rendőrkapitányság annak ellenére folytatta le a nyomozást (a Somogy Megyei Rendőrfőkapitány akkori vezetőjének utasítására) és szüntette meg az eljárást, hogy a városi rendőrkapitány elfogultságot jelentett be.

Végül a bíróság nem engedte válaszolni a magánvádlót a panaszos azon kérdésére, miszerint a magánvádló a sajátjaként rendelkezett-e a fával. Ez utóbbi kérdésnek a megválaszolása a panaszos szerint perdöntő jelentőségű lett volna a panaszos által állítottak valóságtartalmának, igazságának igazolása szempontjából, hiszen amennyiben sajátjaként rendelkezett az illegálisan kivágott fával, akkor igaz a panaszos kijelentése, miszerint illegálisan tulajdonította el a kérdéses famennyiséget. Ez még akkor is igaz, ha tényként megállapítható, hogy a polgármester tévedésben volt, amikor olyan helyről is vágatott ki fát, ahonnan nem lett volna szabad, ugyanis ez a körülmény még nem teszi jogszerűvé a fakitermelést, tehát nem bizonyulhatott volna valótlanoknak a panaszosnak a jelzett famennyiség illegális eltulajdonítására vonatkozó állítása.

A kifejtett indokok alapján a panaszos bűnösségének megállapítása rágalmazás miatt az eljáró bíróságoknak a tényállítás olyan Alaptörvény-ellenes értékelésén alapult, ami indokolatlanul korlátozta a panaszos véleménynyilvánítási szabadságát. Ezért kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Kúria Bfv.I.1222/2013/4 számú végzésének alaptörvény-ellenességét és semmisítse azt meg.

Budapest, 2014. május 28.

Mellékletek:

- Ügyvédi meghatalmazás
- Jognyilatkozat az indítvány és a személyes adatok nyilvánosságáról